

KONKURENCYJNOŚĆ POLSKIEJ GOSPODARKI W OBLICZU WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH I REGULACJI UNIJNYCH

DOI: 10.26399/meip.4B(79).2023.40/z.ziemacki

WPROWADZENIE: GLOBALNY KONTEKST I GENEZA EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

Zmiany klimatyczne, degradacja środowiska i rosnące zagrożenia dla zdrowia publicznego stały się kluczowymi wyzwaniami XXI w. Według najnowszych raportów Światowego Forum Ekonomicznego aż cztery z pięciu największych globalnych ryzyk mają charakter środowiskowy, a skutki zmian klimatu już dziś odczuwalne są w postaci ekstremalnych zjawisk pogodowych, strat gospodarczych i społecznych oraz pogorszenia jakości życia¹. Jeżeli dotychczasowe trendy społeczno-gospodarcze, takie jak wysoce konsumpcyjny styl życia czy wysoka zasobochłonność rozwiniętych gospodarek nie zostaną zatrzymane, a nawet odwrócone, zmiany klimatyczne będą przyspieszać, a nieodwracalne przemiany w ekosystemach będą generowały wiele negatywnych skutków społecznych i gospodarczych.

W odpowiedzi na te wyzwania Unia Europejska zainicjowała w 2019 r. Europejski Zielony Ład – najbardziej ambitną strategię klimatyczną i gospodarczą w swojej historii, ale też w historii świata. EZŁ to nie tylko plan dekarbonizacji, ale także kompleksowa wizja modernizacji gospodarki, poprawy jakości życia obywateli, ochrony przyrody i wzmocnienia konkurencyjności europejskich firm na globalnym rynku². Szeroki zakres obszarów na które ma mieć wpływ realizacja strategii, wiąże się z koniecznością implementacji bardzo daleko idących zmian regulacji. Wiele z nich może już teraz

* Uczelnia Łazarskiego, e-mail: zziemacki@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3710-5872.

¹ Europejski Zielony Ład, Rada Europejska, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/european-green-deal/> [dostęp: 16.05.2021].

² A. Czerniak, R. Tomaszewski, K. Ścierańska, *Jak Europejski Zielony Ład zmieni konkurencyjność polskich firm*, Polityka Insight Research, Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa 2022.

spotyka się z negatywnym odbiorem społecznym w tym w szczególności wśród grup, których tego typu zmiany mogą dotknąć najmocniej, m.in. pracowników branży górniczej czy rolników. Europejski Zielony Ład jest odpowiedzią na wiele problemów, których głównym środkiem ciężkości jest wysoka emisyjność dwutlenku węgla, jednak porusza też wiele innych kwestii, m.in. problem malejącej bioróżnorodności czy zbyt intensywne stosowanie pestycydów w rolnictwie. Zakładane zmiany, które ma przynieść realizacja strategii są bardzo istotne i w dłuższej perspektywie przyniosą wiele korzyści społecznych i gospodarczych, takich jak np.: ograniczenie kosztów opieki zdrowotnej, ponieważ dzięki ograniczeniu zanieczyszczenia środowiska czy poprawie jakości żywności ogólny stan zdrowia społeczeństwa ulegnie poprawie. Jednak wysokie początkowe koszty tych zmian powinny być rozłożone równomiernie, konieczne jest zapewnienie odpowiednich mechanizmów, które zredukują negatywne skutki dotyczące w znacznie większym stopniu niektóre grupy społeczne, w tym te wskazane powyżej. W dużej mierze odpowiedzią na te wyzwania są założenia dotyczące sprawiedliwej transformacji. Komisja Europejska przewidziała alokację funduszy, których wysokość jest uzależniona od stopnia, w jakim implementacja strategii może wpłynąć na pogorszenie warunków ekonomicznych w danym obszarze.

GŁÓWNE ZAŁOŻENIA EUROPEJSKIEGO ZIELONEGO ŁADU

Europejski Zielony Ład obejmuje praktycznie wszystkie sektory gospodarki: energetykę, przemysł, transport, rolnictwo, budownictwo oraz gospodarkę odpadami.

Nadrzędnym celem EZŁ jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Jednak strategia zakłada też cele pośrednie, takie jak:

- redukcja emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% do 2030 r. względem poziomów z 1990 r.;
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w końcowym zużyciu energii do minimum 42,5% do 2030 r.;
- transformacja w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, ograniczenie ilości odpadów i ochrona zasobów naturalnych;
- poprawa jakości powietrza, wody, gleby oraz ochrona bioróżnorodności³.

Strategia zakłada również sprawiedliwą transformację – tak, aby proces zmian nie pogłębiał nierówności społecznych i regionalnych⁴. Jednak już teraz coraz mocniej

³ K. Kajda, *Europejski Zielony Ład – jakie zmiany obejmą rolników?*, <https://blog.eagronom.com/pl/europejski-zielony-lad-jakie-zmiany-obejma-rolnikow> [dostęp: 16.06.2023].

⁴ Kancelaria Senatu, *Polska w Zielonym Ładzie – korzyści, możliwości i ocena SWOT*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2020, s. 17.

słyszane są głosy, że działania te są niewystarczające. Niezadowolenie społeczne potęguje fakt, że decydenci, pracujący w administracji, czyli stosunkowo nisko energochłonnym, a tym samym nisko emisyjnym sektorze gospodarczym negatywne skutki i koszty wdrożenia założeń Strategii EZŁ odczuwają znacznie słabiej niż przedstawiciele wysoko emisyjnych sektorów jak np.: górnictwo czy hutnictwo.

NOWE REGULACJE I INSTRUMENTY WDRAŻANIA EZŁ. PAKIET „FIT FOR 55” I DYREKTYWA RED III

W kolejnych latach realizacji strategii postawiono na przyspieszenie procesu, co ma bezpośredni wpływ na koszty działalności gospodarczej, a tym samym na międzynarodową konkurencyjność europejskiego rynku. W 2023 r. UE przyjęła szereg nowych aktów prawnych, które mają przyspieszyć realizację celów klimatycznych. Najważniejsze z nich to pakiet „Fit for 55” oraz Dyrektywa RED III, która podnosi cel udziału OZE do 42,5% do 2030 r., z możliwością zwiększenia do 45%.

Pakiet „Fit for 55” obejmuje m.in.:

- zaostrenie systemu handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS);
- wprowadzenie mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM);
- nowe normy emisji dla transportu i budynków;
- zwiększenie roli pochłaniaczy dwutlenku węgla (np. lasów)⁵.

Podobnie jak w przypadku regulacji wyjściowych te również kierunkowo słuszne w szczególności rozwiązania podatku granicznego CBAM, który ma wyrównywać szanse europejskich producentów objętych restrykcyjnymi, europejskimi zasadami związanymi z emisyjnością CO₂ w procesie produkcji. Jednak wiele pytań budzi faktyczna operacjonalizacja tego rozwiązania, ryzyko nieszczelności systemu, a w efekcie ograniczone oddziaływanie tej regulacji. Praktyka pokaże na ile rozwiązanie to ma szanse być realnie działającym mechanizmem, a w jakim stopniu jest to zabieg polityczny, mający uspokoić negatywne nastroje przedsiębiorców i poprawić odbiór społeczny Europejskiego Zielonego Ładu.

⁵ G. Erbach, L. Jensen, *Fit for 55 package*. EPRS, Parlament Europejski 2022, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/97af242c-f881-11ec-b94a-01aa75ed71a1/language-en> [dostęp: 16.06.2023].

WSPÓLNA POLITYKA ROLNA (WPR) 2023–2027

Ambicje klimatyczne Komisji Europejskiej mają również swoje odzwierciedlenie we Wspólnej Polityce Rolnej na lata 2023–2027. Polityka ta, obowiązująca od 2023 r., wymusza na państwach członkowskich większe ambicje ekologiczne. Plany strategiczne WPR muszą być zgodne z celami EZŁ, a płatności dla rolników są powiązane z przestrzeganiem norm środowiskowych, takich jak ochrona gleb, ograniczenie pestycydów, płodozmian oraz ochrona terenów podmokłych⁶. To z jednej strony budzi poważne obawy rolników, skutkujące licznymi protestami w szczególności w stolicy Unii Europejskiej. Jednak z drugiej strony przy odpowiednich mechanizmach zachęt może zwiększyć innowacyjność w tym tradycyjnie wykazującym się sporą awersją do ryzyka i do innowacji sektorze. Jak zaprezentowano w raporcie NCBR Rolnictwo 4.0 właśnie w innowacyjności należy upatrywać źródeł podnoszenia efektywności i osiągania przewag konkurencyjnych. We wspomnianym raporcie wskazano, że przestrzeni na wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań jest bardzo wiele, od nowoczesnych maszyn rolniczych poprzez drony, a nawet wykorzystanie sztucznej inteligencji czy technologii kosmicznych. Bez odpowiednich działań wyprzedzających skutki zmian klimatycznych będą dla rolnictwa bardzo dotkliwe. Wiele upraw jest wrażliwych nawet na stosunkowo niewielkie zmiany klimatyczne, w efekcie czego ich uprawa może stać się niemożliwa. Dlatego mobilizacja rolników do większej otwartości na unowocześnianie procesów produkcji żywności przy maksymalnym wykorzystaniu nowych technologii jest obecnie jednym z największych współczesnych wyzwań w polskiej gospodarce⁷.

TRANSFORMACJA ENERGETYCZNA W POLSCE – WYZWANIA I POSTĘPY

Pomimo trudnej sytuacji związanej z bardzo wysokim udziałem węgla w miksie energetycznym widać wiele pozytywnych sygnałów. Zmiany te spowodowane są w dużym stopniu wojną w Ukrainie i odcięciem od dostaw rosyjskich paliw kopalnych, w tym węgla. Nowa sytuacja geopolityczna przyniosła przełomowe zmiany w polskim sektorze energetycznym. Udział węgla w produkcji energii elektrycznej spadł do 60,5% (o 9,9 punktu procentowego mniej niż rok wcześniej), a udział OZE osiągnął rekordowe 27%. Produkcja energii z gazu ziemnego wzrosła o 41% dzięki niższym cenom i elastyczności tej technologii.

⁶ *Nowy Zielony Ład czy bezład?*, https://pkegliwice.pl/wp-content/uploads/2022/07/Raport_Zielony-Lad-czy-Bezlad.pdf [dostęp: 16.06.2023]. Friends of the Earth Europe 2022, s. 7.

⁷ M. Kordowska, M. Baranowski, J. Pisarek, Z. Ziemacki, R. Wawer, T. Czech, *Rolnictwo 4.0, Identyfikacja trendów technologicznych*, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Warszawa 2023, s. 8.

Jednak pomimo bardzo dużych postępów Polska ma wiele do nadrobienia i w dalszym ciągu pozostaje najbardziej emisyjną gospodarką w UE pod względem elektroenergetyki – 666 g CO₂/kWh wobec średniej unijnej 251 g CO₂/kWh⁸. Niestety systematyczne zacieśnianie polityki UE, wprowadzenie pakietu „Fit for 55”, powoduje znaczne wzrosty kosztów emisji. Wysoka emisyjność przekłada się z kolei na wyższe koszty energii i spadek konkurencyjności polskiego przemysłu.

FUNDUSZE I INSTRUMENTY FINANSOWE

W latach 2021–2027 UE przeznaczyła rekordowe środki na transformację klimatyczną:

- ponad 1,8 bln euro w ramach budżetu UE i NextGenerationEU, z czego 30% na cele klimatyczne⁹;
- Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (17,5 mld euro) – wsparcie dla regionów i sektorów najbardziej narażonych na skutki transformacji, w tym Polski;
- Fundusz Modernizacyjny, REPowerEU, Społeczny Fundusz Klimatyczny – dodatkowe narzędzia finansowania inwestycji w OZE, efektywność energetyczną i wsparcie społeczności lokalnych¹⁰.

Polska jest jednym z największych beneficjentów środków unijnych na transformację klimatyczną:

- w 2023 r. otrzymała 221 mln euro z Funduszu Modernizacyjnego na modernizację systemów energetycznych;
- w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) oraz 16 programów regionalnych na OZE przeznaczono prawie 1,8 mld euro;
- Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przewiduje ponad 14 mld euro na zieloną energię i efektywność energetyczną¹¹.

Jednak biorąc pod uwagę skalę potrzeb środki te są znacznie niższe od zakładanego zapotrzebowania. Według szacunków ekspertów Banku Światowego koszty modernizacji polskiej

⁸ Forum energii, *Wskaźniki transformacji energetycznej*, <https://www.forum-energii.eu/rocznik-dane-o-energetyce> [dostęp: 16.11.2023].

⁹ *Plan odbudowy dla Europy*, Komisja Europejska, https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl [dostęp: 27.06.2023].

¹⁰ Z. Ziemiacki, *Nowy Zielony Ład i odbudowa polskiej gospodarki – szanse i wyzwania*, Uczelnia Łazarskiego, Warszawa 2021.

¹¹ *Podróż bez kompasu Ocena projektu KPO z lutego 2021 r.*, Wise Europa, Warszawa 2021 s. 3–4, https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2021/03/Podroz_bez_kompasu.pdf [dostęp: 27.05.2021].

gospodarki, które pozwolą osiągnąć zerową emisyjność netto w 2050 r. wyniosą blisko 130 mld USD. Aby umożliwić transformację energetyczną przy takim poziomie inwestycji, konieczne są pilne zmiany regulacyjne zarówno w kontekście budowy odnawialnych źródeł energii, jak i większej mobilizacji rynków kapitałowych i kapitału prywatnego. Biorąc pod uwagę stosunkowo wysoki poziom długu publicznego, zbliżający się do konstytucyjnego maksimum 60% w relacji do PKB oraz rosnące potrzeby wydatków na obronność wywołane agresją rosyjską na Ukrainę, możliwości budżetu państwa są mocno ograniczone.

- Budowę i rozbudowę instalacji OZE (energia elektryczna, ciepło, wodór, biometan, biopaliwa);
- Modernizację sieci energetycznych, w tym wdrażanie technologii *smart grid*;
- Efektywność energetyczną budynków i procesów przemysłowych;
- Rozwój spółdzielni energetycznych i lokalnych inicjatyw na rzecz czystej energii¹².

ZIELONY ŁĄD W ROLNICTWIE I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Nowa WPR (2023–2027) nakłada na rolników i państwa członkowskie większe wymogi ekologiczne. Wprowadza m.in.:

- ochronę gleb bogatych w węgiel, torfowisk i terenów podmokłych;
- obowiązkowe narzędzia do zarządzania składnikami odżywczymi, ograniczenie emisji amoniaku i podtlenku azotu;
- płodozmian zamiast dywersyfikacji upraw;
- warunkowość płatności – wsparcie uzależnione od przestrzegania norm środowiskowych;
- ekoprogramy i działania rolno-środowiskowo-klimatyczne, finansowane dodatkowo z budżetu WPR (387 mld euro na lata 2021–2027)¹³.

GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM I INNOWACJE

EZŁ promuje przejście do gospodarki o obiegu zamkniętym, w której produkty, materiały i zasoby są wykorzystywane jak najdłużej, a ilość odpadów minimalizowana. Nowe regulacje obejmują m.in.:

¹² *Finansowanie OZE z Funduszy Europejskich, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej*, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/finansowanie-oze-z-funduszy-europejskich> [dostęp: 27.06.2023].

¹³ Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) 2020/2093 z dnia 17 grudnia 2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.U. L 433 I z 22.12.2020), s. 11–22.

- wymogi dotyczące ekoprojektowania produktów, recyklingu i ponownego użycia;
- wsparcie dla innowacji i cyfryzacji, zwłaszcza w sektorze MŚP;
- rozwój zielonych technologii i ekoinnowacji wspierany przez program InvestEU oraz granty badawcze UE¹⁴.

SPOŁECZNE I GOSPODARCZE SKUTKI TRANSFORMACJI

Transformacja energetyczna i zielona odbudowa generują nowe miejsca pracy w sektorach OZE, elektromobilności, termomodernizacji, gospodarce odpadami i cyfryzacji. Szacuje się, że do 2040 r. w Polsce może powstać nawet 300 tys. nowych miejsc pracy w branżach związanych z zieloną gospodarką¹⁵.

Kluczowe jest zapewnienie wsparcia dla regionów i grup społecznych najbardziej narażonych na negatywne skutki transformacji, inwestycje w edukację, przekwalifikowanie oraz rozwój lokalnych ekosystemów innowacji. Pogodzenie wyzwań związanych z redukcją emisji z utrzymaniem odpowiednich standardów gospodarczych w regionach najbardziej uzależnionych od paliw kopalnych jest trudnym wyzwaniem zarówno w kontekście ekonomicznym, jak i politycznym. Odpowiedni system zachęt finansowych ma pomóc przejść przez te trudne zmiany możliwie łagodnie zarówno rządzącym, jak i obywatelom. Narzędziem realizacji tych działań jest Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji, który według założeń „jest kluczowym narzędziem służącym zapewnieniu, by transformacja na rzecz gospodarki neutralnej dla klimatu przebiegała w sposób sprawiedliwy, nie pozostawiając nikogo samemu sobie”¹⁶. Głównym elementem jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, który jest przeznaczony na tworzenie nowych miejsc pracy, nowe inwestycje, poprawę jakości powietrza, rekultywację terenów pokopalnianych, ale też działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji i wsparcie przekwalifikowania się osób bezrobotnych, w szczególności tych, którzy utracili pracę w wyniku zmian w strukturze gospodarki, na skutek transformacji energetycznej. Według wstępnych założeń na FST planowano przeznaczyć 40 mld euro, ostatecznie

¹⁴ Komisja Europejska, *What is regional policy? The monitoring committee*, https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/regional-and-urban-policy_en [dostęp: 17.06.2023].

¹⁵ *Polityka energetyczna Polski do 2040 r. przyjęta przez Radę Ministrów*, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Warszawa 02 II 2021, <https://www.gov.pl/web/klimat/polityka-energetyczna-polski-do-2040-r-przyjeta-przez-rade-ministrow> [dostęp: 17.05.2021].

¹⁶ *Mechanizm sprawiedliwej transformacji: z myślą o wszystkich*, Komisja Europejska, Internecie https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism_pl [dostęp: 17.06.2023].

kwotę tę zredukowano do 17,5 mld euro. 7,5 mld euro w FST pochodzi z wieloletnich ram finansowych (WRF), a 10 mld euro – z funduszu Next Generation EU. Według szacunków Komisji Europejskiej łącznie z pozostałymi dwoma filarami (InvestEU oraz wsparciem Europejskiego Banku Inwestycyjnego) Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji w połączeniu z wkładem prywatnym uruchomi ok. 100 mld euro na wsparcie sprawiedliwej transformacji¹⁷.

PODSUMOWANIE

Proces wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu jest bezprecedensowym wyzwaniem dla europejskiej polityki społeczno-gospodarczej, zarówno pod względem legislacyjnym, jak i finansowym. Polska, mimo wyzwań związanych z wysoką emisyjnością i transformacją regionów węglowych, korzysta z rekordowego wsparcia UE i dynamicznie zwiększa udział zielonej energii w miksie energetycznym.

Strategia EZŁ jest dużym wyzwaniem, zarówno dla osób fizycznych narażonych na utratę miejsc pracy, jak i dla firm, które muszą sprostać nowym wymogom Unii Europejskiej, gdzie liczy się nie tylko wdrożenie zmian, ale i tempo ich realizacji. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym skalę wyzwania są potencjalne sankcje za niespełnienie standardów Europejskiego Zielonego Ładu. Jednak oprócz korzyści środowiskowych skuteczne, dobrze przemyślane wdrożenie ekologicznych rozwiązań może być też źródłem sukcesów gospodarczych i motorem napędowym konkurencyjnej gospodarki. Wprowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju przynosi wymierne korzyści i oszczędności. Przykłady to: wdrożenie innowacyjnych metod zarządzania promujących zrównoważony rozwój, ograniczenie zużycia zasobów, przejście na zieloną energię, skrócenie łańcuchów dostaw i ograniczenie kosztów transportu. Czynnikiem warunkującym sukces, będzie też sprawne i efektywne finansowanie i realizacja innowacyjnych rozwiązań oraz odważne inwestycje w nowe technologie wspierające realizację celów zrównoważonego rozwoju. Odpowiedni poziom finansowania m.in. ze środków przeznaczonych na odbudowę gospodarki po pandemii (Recovery Fund) i innych funduszy europejskich dedykowanych transformacji przedsiębiorstw będzie niezbędny do tego, aby umożliwić znaczne ograniczenie emisyjności polskiej gospodarki, docelowo dochodząc do zerowej emisyjności netto. Jednak potrzeby inwestycyjne są tak duże, że cały proces nie uda się bez włączenia w niego również prywatnych inwestorów, aniołów biznesu czy funduszy VC. Kluczowe na najbliższe lata będą: efektywne wykorzystanie funduszy, przyspieszenie

¹⁷ *Komunikat komisji, Czysta planeta dla wszystkich, Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki*, Komisja Europejska, Bruksela 28 XI 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN> [dostęp: 19.06.2023].

inwestycji w OZE, sprawiedliwa transformacja regionów oraz rozwój innowacji i gospodarki o obiegu zamkniętym. Tylko konsekwentne wdrażanie tych działań pozwoli Polsce i UE osiągnąć neutralność klimatyczną i zapewnić dobrobyt przyszłym pokoleniom.

BIBLIOGRAFIA

- Czerniak A., Tomaszewski R., Ścierańska K., *Jak Europejski Zielony Ład zmieni konkurencyjność polskich firm*, Polityka Insight Research, Fundacja Przyjazny Kraj, Warszawa 2022.
- Erbach G., Jensen L., *Fit for 55 package. EPRS, Parlament Europejski*, 2022, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/97af242c-f881-11ec-b94a-01aa75ed71a1/language-en> [dostęp: 16.06.2023].
- Europejski Zielony Ład, Rada Europejska, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/european-green-deal/> [dostęp: 16.05.2021].
- Finansowanie OZE z Funduszy Europejskich*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/finansowanie-oze-z-funduszy-europejskich> [dostęp: 27.06.2023].
- Forum energii, *Wskaźniki transformacji energetycznej*, <https://www.forum-energii.eu/rocznik-dane-o-energetyce> [dostęp: 16.11.2023].
- Kajda K., *Europejski Zielony Ład – jakie zmiany obejmą rolników?*, <https://blog.eagronom.com/pl/europejski-zielony-lad-jakie-zmiany-obejma-rolnikow> [dostęp: 16.06.2023].
- Kancelaria Senatu, *Polska w Zielonym Ładzie – korzyści, możliwości i ocena SWOT*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2020.
- Komisja Europejska, *What is regional policy? The monitoring committee*, https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/regional-and-urban-policy_en [dostęp: 17.06.2023].
- Komunikat komisji, *Czysta planeta dla wszystkich, Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki*, Komisja Europejska, Bruksela 28 XI 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN> [dostęp: 19.06.2023].
- Kordowska M., Baranowski M., Pisarek J., Ziemacki Z., Wawer R., Czech T., *Rolnictwo 4.0, Identyfikacja trendów technologicznych*, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Warszawa 2023.
- Mechanizm sprawiedliwej transformacji: z myślą o wszystkich*, Komisja Europejska, https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism_pl [dostęp: 17.06.2023].
- Nowy Zielony Ład czy bezład?*, https://pkegliwice.pl/wp-content/uploads/2022/07/Raport_Zielony-Lad-czy-Bezlad.pdf [dostęp: 16.06.2023].

- Plan odbudowy dla Europy*, Komisja Europejska, https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl [dostęp: 27.06.2023].
- Podróż bez kompasu Ocena projektu KPO z lutego 2021 r.*, Wise Europa, Warszawa 2021, https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2021/03/Podroz_bez_kompasu.pdf [dostęp: 27.05.2021].
- Polityka energetyczna Polski do 2040 r. przyjęta przez Radę Ministrów*, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Warszawa 02 II 2021, <https://www.gov.pl/web/klimat/polityka-energetyczna-polski-do-2040-r-przyjeta-przez-rade-ministrow> [dostęp: 17.05.2021].
- Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) 2020/2093 z dnia 17 grudnia 2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.U. L 433 I z 22.12.2020).
- Ziemacki Z., *Nowy Zielony Ład i odbudowa polskiej gospodarki – szanse i wyzwania*, Uczelnia Łazarskiego, Warszawa 2021.

KONKURENCYJNOŚĆ POLSKIEJ GOSPODARKI W OBLCZU WYZWAŃ KLIMATYCZNYCH I REGULACJI UNIJNYCH

Streszczenie

Europejski Zielony Ład to przełomowa strategia Unii Europejskiej, której celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r., przy jednoczesnym zachowaniu konkurencyjności gospodarczej i sprawiedliwości społecznej. Konsekwentnie wdrażana strategia zmierzająca do neutralności klimatycznej Europy przyniosła istotne zmiany legislacyjne, finansowe i technologiczne, które mają przyspieszyć zieloną transformację, zwłaszcza w krajach takich jak Polska, gdzie wyzwania związane z wysoką emisyjnością są szczególnie duże. W związku z tym coraz częściej stawiane są pytania o to, czy Europa będzie w stanie wdrożyć te rozwiązania bez utraty międzynarodowej pozycji konkurencyjnej. Artykuł analizuje aktualne cele, postępy, bariery oraz możliwości finansowania transformacji, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości wykorzystania środków europejskich do budowania konkurencyjności gospodarki i niwelowania negatywnych skutków w tym kosztów społecznych transformacji.

Słowa kluczowe: polityka klimatyczna, neutralność klimatyczna, Europejski Zielony Ład, zmiany klimatyczne, transformacja energetyczna, OZE, Komisja Europejska, Unia Europejska, fundusze europejskie

THE COMPETITIVENESS OF THE POLISH ECONOMY IN THE FACE OF CLIMATE CHALLENGES AND EU REGULATIONS

Abstract

The European Green Deal is a groundbreaking strategy of the European Union aimed at achieving climate neutrality by 2050 while maintaining economic competitiveness and social justice. The consistent implementation of the strategy aimed at achieving climate neutrality in Europe has brought about significant legislative, financial, and technological changes that are intended to accelerate the green transition, especially in countries such as Poland, where the challenges associated with high emissions are particularly significant. As a result, questions are increasingly being asked about whether Europe will be able to implement these solutions without losing its international competitive position. The article analyzes the current goals, progress, barriers, and financing options for the transition, with a particular focus on the possibility of using European funds to build economic competitiveness and mitigate the negative effects, including the social costs of the transition.

Keywords: climate policy, climate neutrality, European Green Deal, climate change, energy transition, renewable energy sources, European Commission, European Union, European funds